

KOVÁCS NATÁLIA

TÜKÖR ÁLTAL, DE MÉG HOMÁLYOSAN

Osonó Színház-műhely: Ahogyan a víz tükrözi az arcot

Kedves hangulatban indult az Osonó Színház-műhely március 16-i szereplése a Katona József Színházban. A Sufni bejáratánál gyülekező nézőközönséget pezsgővel kínálták, hogy közösen megünnepeljék az *Ahogyan a víz tükrözi az arcot* 550. előadását, Fazakas Misi társulatvezető pedig köszöntő beszédet mondott. Mindezt két társulati tag fordította angolra, ugyanis a közönség mintegy fele (ha nem a nagyobb része) külföldi vendégekből állt. Szépen meg is telt a nézőtér, olyannyira, hogy alig fértek el a pótszékek. Nagy volt tehát az érdeklődés, legalábbis diákszínházhoz képest. De vajon igaz-e, hogy az Osonó egyszerű diákszínház, vagy több annál?

A társulat úgy definiálja önmagát mint olyan független, alternatív színházi kezdeményezés, amely szellemi műhelyként teret ad a fiatal alkotók kortárs színházi kísérleteinek. „Az Osonó Színház-műhelyben színházi előadásokat alkotunk, műhelyfoglalkozásokat és képzéseket szervezünk fiatalok és felnőttek számára. Oktatási és szociális projektjeinken keresztül intenzív élményt biztosítunk a résztvevők számára, hogy saját önismeretük és másokkal való kapcsolataik fejlesztését elősegítsük” – írják magukról a weboldalukon. A sepsiszentgyörgyi műhely 1993 óta működik, akkor alapította Salamon András magyartanár, akitől 1998-ban Fazakas Misi színész vette át az irányítást, és azóta is ő vezeti a társulatot. Az Osonó sikerességét mutatja, hogy önfenntartó, és évertékelt sajtóközleménye szerint 2018-ban 72 előadást tartott, valamint 172 kulturális, oktatási és szociális eseményt hozott létre közel 10 000 résztvevő számára. Költségvetésüknek mintegy felét nem romániai pályázati források és a Románia határain kívül tartott előadások bevétele, a másik felét pedig a romániai pályázatokból nyert támogatás és az országban tartott előadások bevétele fedezi. Ezen kívül 2018-ban megerősödött a társulat jelenléte Budapesten, amit 2019-ben még stabilabbá szeretnének tenni, és a jelek szerint jól haladnak ezen az úton, hiszen tavasszal többször felléptek a Katona József Színházban, de februárban szintén a magyar fővárosban ünnepelték 26. születésnapjukat, és itt kezdtek legújabb előadásuk próbafolyamatába is.

Az *Ahogyan a víz tükrözi az arcot* című darabot 2011-ben mutatták be, azóta három kontinens 24 országának 178 településén játszották. A társulat a honlapján szemlézi, pontosan mely országokban adták elő Ausztriától Marokkón át Thaiföldre. Ez valóban nagy siker, s ha még nem lenne elég, számos fesztiválszereplést és díjat is felsorolnak. Mivel az

előadás régóta fut, és az eredeti szereplők időközben vagy professzionális színházcsinálókka váltak, vagy más területen dolgoznak, a szereplőgárda szinte teljesen kicserélődött. Mindössze a társulat állandó színésze, Mucha Oszkár játszik a darabban a kezdetektől, rajta kívül eddig harmincegyen léptek színpadra az előadásban. Azonban az alkotás felépítése nem változott lényegesen a szereplők cserélődése ellenére. Ez azért érdekes, illetve azért lehet fontos, mert kifejezetten személyes darabként hivatkoznak rá az alkotók. „A fiatalokat érintő társadalmi-szociális problémákat kutatjuk, így a magányos gyerekek, a tehetetlen szülők, a kiszolgáltatott fiatalok és saját magunk történeteit szőttük színházi eseménnyé, folyamatosan keresve a magunkkal, nézőinkkel és az Istennel való találkozás lehetőségét. Hosszú beszélgetéseink és egyéni megnyilatkozásaink eredménye egy közös forgatókönyv lett” – írják az előadás születésének körülményeiről. Kérdés, hogy a „saját magunk történetei” mennyire vonatkozik a jelenlegi szereplőkre.

Az idézett keletkezési körülményt ismertette is Fazakas Misi az 550. előadás előtt, valamint elhintette azt az információt, hogy mindenki számára akkor lesz vége az előadásnak, amikor ő maga úgy érzi. Ezzel mintha azt sugallta volna, hogy valami szokatlant, egyedit fogunk látni, s így sajnos olyan elvárásokat ébresztett, amelyeknek azután nem felelt meg az előadás. Például teljesen egyértelmű, hogy mikor ér véget, és felépítésében, dramaturgiájában sem mutat olyasmit, ami szokatlan vagy egyedinek nevezhető. Kisebb etapokból áll össze, amelyek vagy egy-egy szereplő történetét mondják el (például a lányét, akit megerősszakoltak, és egy évvel később szembe jött vele az utcán a bántalmazója), vagy több fiatal történetét jelenítik meg párhuzamosan (például arról, hogyan és miért hullanak szét családjaik). A felhasznált eszköztár sokszínű: van szöveg, zene, videó, olykor táncmozdulatok is, a dramaturgia pedig jól működik, végig egyenes, feszes, nem ül le az előadás. Az egyetlen gyenge pont a díszlet és a jelmez: a játékeret csúnya, piros csíkos műanyag lepel határolja, a fellépők egyenöltözéke pedig rosszul szabott khaki ing-nadrág együttes, igaz, némely jelenetekben átöltöznek. Szerencsére azonban ezek csak kisebb hibák, s nem is túlságosan zavaró tényezők. Felülírja a látványt, hogy a tiszta tekintetű, tehetséges fiatalok (Mucha Oszkár, Mihácsi Veronika, Fazakas Hunor, Kozma Zsófi, Macsuka Patrik) játéka mindvégig erős, és jól áll nekik a kisebb egységekből építkező formanyelv, amely lehetővé teszi, hogy bizonyos

jelenetekben külön-külön mindegyikük előtérbe kerüljön, másokban pedig csapatként működjenek együtt.

Az előadás indítása egyszerre erős és játékos: a saját kamaszkorom jutott róla eszembe, amikor rendszeresen hangoztattam, hogy ha felnövök, majd alapítok egy saját újságot, és abban mindennap közöljük az aktuálisan született gyermekek nevét, súlyát és méretét. Hogy ne csak rossz hírekkel és halálesetekkel legyen tele a lap, hanem örüljünk az életnek. Ez a tiszta és talán naiv, de mindenképpen gyermeki hozzáállás mutatkozott meg az Osonó előadásának legelején is, amikor a fiktív híradóban köszöntöttek egy újszülöttet. Kedves, szórakoztató videoklip – melyben nemcsak a gyermeki világlátás mutatkozik meg, rajta keresztül a valóság is beszüremkedik. Azzal, hogy meglátjuk a falvédőt az iskolai folyosón, vagy hogy az iskolaszekrény előtt nyilatkozik a pedagógus, akinek mellényét és zsinórra fűzött szemüvegét mindannyian jól ismerjük. A jövő néz szembe velünk ebben a rövidfilmben, a megszületett gyermek sorsa. S ugyanennek a jövőnek különféle variációit látjuk a folytatásban: hol statisztikai adatokként, hol a színészek játsszák el, hol pedig az óvodások szájából halljuk egy következő videóban.

Hatalmas és fontos téma nyílik meg előttünk, amely csak úgy dolgozható fel érzékletesen, ha személyes történeteken keresztül szól a nézőhöz, és mindvégig személyes marad. Az *Ahogy a víz tükrözi az arcot* esetében ezt is igéri a színlap, illetve ígéri az alkotók, hiszen azt állítják, hogy a megkérdezett gyerekek személyes történeteivel dolgoztak. Nagy ígéret és izgalmas vállalkozás. Sajnos azonban az absztrahálás folyamatában valahol elveszett a történetek személyessége, közvetlen hangja. Fontos problémák kerülnek felszínre: szü-

Mi? Ahogy a víz tükrözi az arcot

Hol? Az Osonó Színházműhely vendéjátéka a budapesti Katona József Színházban

Kik? Mucha Oszkár, Mihácsi Veronika, Kozma Zsófi, Fazakas Hunor, Macsuka Patrik / Technika: Pászka Gáspár-Csongor / Videó: Stibál Róbert / Rendező: Fazakas Misi

lők, akik külföldre költöznek dolgozni; gyermek, aki kételkedik anyja szeretetében; férfi-nő és gyerek-szülő viszony. Ezek a névtelen történetfoszlányok azonban pont annyira általánosak, hogy a hírekből vagy esetleg szociológiai tanulmányokból is könnyen össze lehetne válogatni őket. Éppen ezért nem is hatnak személyesen. A dokumentarizmus így pusztán munkamódszer marad, ami nem baj, hiszen a társulat tagjai számára fontos tapasztalat lehet, és jó drámapedagógiai módszer a résztvevők érzékenyítésére. Ugyanakkor befogadói szempontból a hatás számít. A dokumentarista színház pedig akkor hat igazán, ha konkrétumokat használ, ha valamit leplezetlenül tesz le elének, és ezáltal könyörtelenül tükröt tart. Mint például amikor Schilling Árpád színpadra állította Marcit, a cigány fiút a *Noé Planet*ben. Vagy Milo Rau *Hate Radio* című rendezése, amelyben egy teljes rádióadást rekonstruált. Persze nem várható el, hogy az Osonó azt tudja nyújtani, amit az Európa élvonalába tartozó rendezők, de az irányt kijelölik az említett alkotások és alkotók. Azt, hogy a dokumentarizmus nemcsak az információgyűjtés, de az információátadás módját is jelenti.